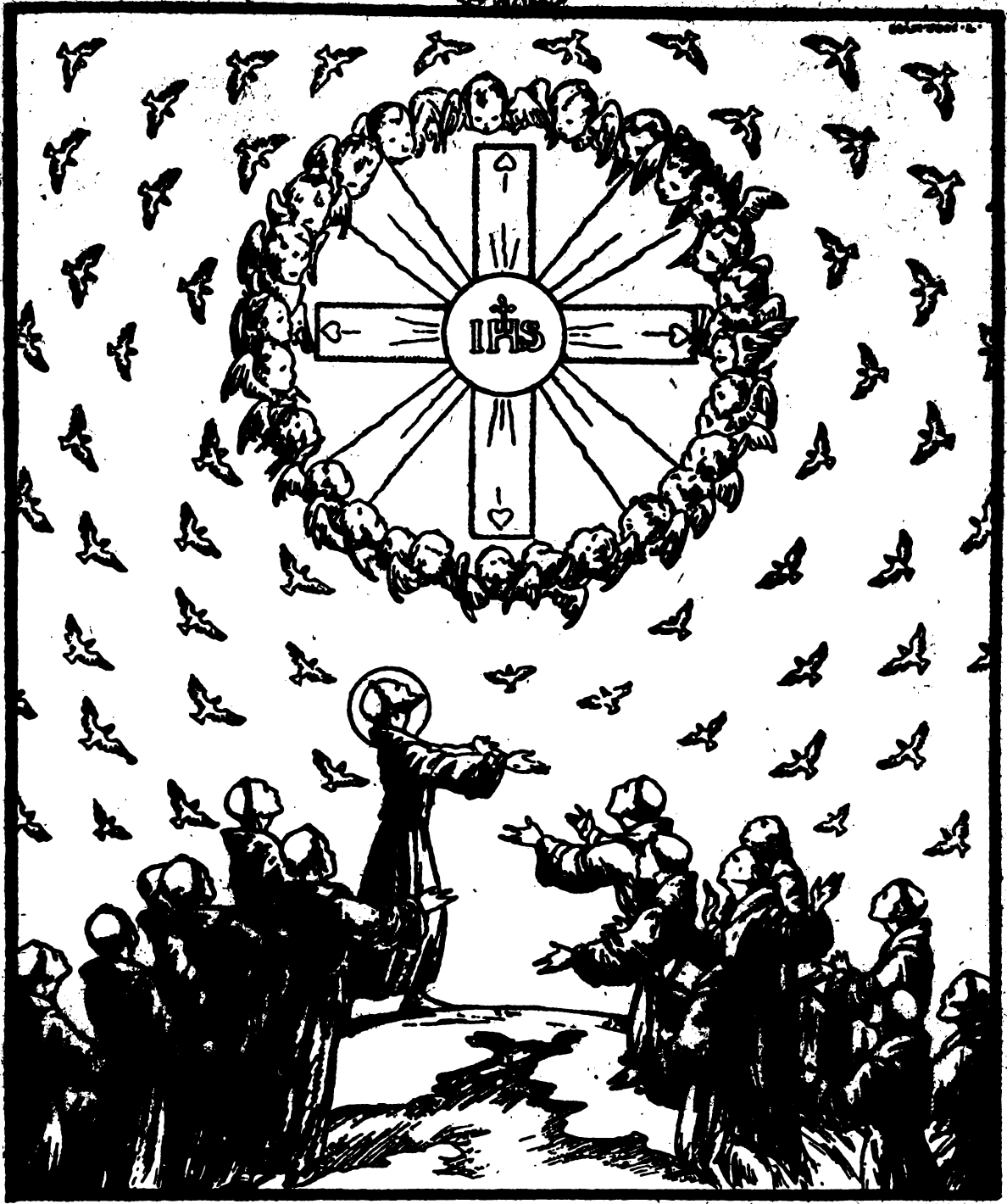

1-3 sz. lapok
leot.

17167

MAGYAR UMBRIA

1948 APRILIS. XVII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

„Omnia ad maius pietatis incrementum!”

Ennek a kedvesen csengő s mélységes értékeket kivirágoztató jelszónak nemeslelkű követői három évszázada folytatják immár áldásos munkásságukat a Krisztusi kultúresemény szolgálatában. Életük, szellemük kézzelfogható alakot adott a termékeny, de magában véve elvont krisztusi gondolatnak: «Elmenvén, tanítsatok minden népeket.» (Mt. 28, 19. és Márk. 16, 15). Tehát evangéliumi mag az, mely itt virágba s illatárba bontakozva áll most előttünk!

Most, a háromszázéves jubileumon, mikor a legkiválóbbak és őszinte tisztelők egyaránt versenyre kelnek, hogy e Rendnek a világ előtt sok tekintetben rejtve maradt értékeit ünneplésük középpontjává tegyék, mi, ferences kispapok is részt akarunk venni ebben a versenyben! Kiválasztva egy olyan nézőpontot, amelyet illetően az ünnepi szónokok és vezércikkezők egy-két elejtett mondattal beérik, keressük a Kegyes-Rend csodált értékeinek leggyökerét. S ez a Rend szellemében és működésében rejlő, de alapkőjelentőségű evangéliumi, Krisztusi gondolat!

Más szóval: félretéve a történeti korlátokat, melyek háromszáz évvel lezárnák a jubileum sorompóit, mi visszamegyünk az alapításig s a Rend szellemében megcsillanó, sőt kiteljesedő evangéliumi küldetést akarjuk ünnepelni!

S ez elsősorban a hozzáérhetőség, a mindenki számára megnyílt egyetemes megváltás gondolata! Nagy dolog ez, krisztusi szó ez abban a korban, mikor a szegénysorsú gyermekek szinte ki vannak tagadva a keresztény nevelés és iskolázás lehetőségeiből! Sőt sokan társadalmi bűnnek tartották a szegénysorsúak iskoláztatását, mikor még a gazdagok, magasrangúak gyermekei is leszorultak a hivatalnoki állásokba.¹

«Nagyérdemű dolog — írja valahol Klazanci sz. József — felvilágosítani a gyermekek elméjét, különösen azokét, kik mindenkitől el vannak hagyatva. De mivel ez a foglalkozás a világiak ítélete szerint alacsony és lenézett, kevesen akarnak e téren munkálkodni.»² Sz. József tekintete pedig épen e szük-

séget szenvedő, nyomorba jutott s e nyomorral együtt erkölcsi válság szélén álló gyermekekre esett. Sőt keblére ölelte őket, kezdte szelídíteni a kis vadócokat és később ebben a munkakörben ismerle föl Istentől nyert hivatását. «Mivel — ugymond — valóban Isten Anyja szegényeinek valljuk magunkat, legfőbb gondunk az legyen, hogy a szegény gyermekeket semmiképp meg ne vessük, hanem inkább nagy lürelemmel és szeretettel ékesítsük fel minden erénnyel, hiszen az Úr mondja: «Amit egynek tesztek e kicsinyek közül, nekem teszitek.»³⁾ Ime az evangélium öntudatos programhivétele remekül csendül ki a szent Rendalapítórólta kedves sorokból. Vagy mint Karesú Arzén ferences atya — a Capistrana Provincia kiváló tagja — írja Kal. sz. Józsefről: «Isteni Mesterként nem akarja, hogy csak egy is elveszen ama szerencsétlen gyermekek közül. Egyedüli óhaja s esedezése vala a Mindenhaló segítségével által eszközt nyújtani s utat mutatni, miként lehetne a szomorú visszásságon segíteni s a veszélynek eresztett ártatlanokat megmenteni.»⁴⁾ Kalazanci leleményes felebaráti szeretetet felismeri a kor szükségletét s életét teszi rá, hogy kielégíti. Szívéig hat a szegény, elhagyatott gyermekek szellemi és erkölcsi nyomora, fülében fe'zsongnak az isteni Mester szavai: «Engedjétek hozzám a kisdedeket, mert ilyeneké a mennyek országa.» (Mt. 19,14.) «Úgy érzi, hogy az Egyház nagyszerű tevékenysége mindaddig torzó marad, amíg e programot intézményesen beléje nem illesztik. Bár alázatossága eleinte visszariad a gondlattól, a körülmények kényszerítő hatása alatt maga vállalkozik a beillesztésre. Szívében a felebaráti szeretet nagy hőseinek lángoló buzgalomával kiadja a jelszót: Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos.»⁵⁾

Ez tehát az evangéliumi kiindulás, de le kell tagadnunk, hogy az evangéliumnak ezt a mondatát isteni elhivatottság sugalmazta lelkébe — ami pedig történeti tény — ha a kivitelben csak egy hajszálnyit is eltérne az evangélium krisztusi logikájától. Eppen ennek a logikának a fölismerése és istenességgel telített nagylelkű kivitelezése Kalazanci életszentsége!

Az evangéliumi elvekhez hű maradt a rendalapítás nagy tényében is s ez a rendíthetetlen következetesség juttatta bámulatos sikerekhez művét! Ez magyarázza meg azt is, hogy míg mások próbálkozásai e téren meddők voltak,⁶⁾ addig Kalazanciusnak az okozott gondot, hogyan elégítse ki a mindenünnen ismételten érkező meghívásokat. «Habár mindegyikünk tíz ember számba menne is, mégsem lennének elegendőek.»⁷⁾

Az evangéliumi gondolat egyéni kivitelezésében pedig fenntartó és eredményhozó jelentőségre jutott a pietás. Valami különleges formája és megnyilatkozása ez felebaráti szeretetnek, mely oly vonzóvá tudja lenni a Szent által képviselt Katolikumot anélkül azonban, hogy a szelídség ellágyulássá, a kegyes szeretet minden hiba fölött szemethúnyóvá lenné, vagy hogy a szeretet áldozatos, nehéz vonásait az életéből kiragadta volna! Meg volt győződve, hogy az istenes jámborság az az

alap, melyre nyugodtan építhetjük az ifjú nemzedék lelkiességét. S a ha nevelésünkben a pietást kellő értelmezésben gyakorlati keresztény elvekkel párosítjuk, remélni lehet, hogy egész életük szerencsés lefolyású lesz. Bámulatos érzéssel rendelkezett az-iránt, hogy neveltjei lelkébe a jámborságnak és vallásosságnak azokat a vonásait alakítsa ki, melyek hitükben rendíthetlenné, erényeikben acélossá teszi őket! Elve volt: aki rendesen él, az Urnak él.⁸⁾ S így lett apostola annak az evangéliumi elvnek, hogy a pusztá tanítással szemben a nevelés mindig többletet tartalmaz.

A galambszelídséget, a kígyó okosságával párosította s ez abban nyilvánult meg, hogy bár megvoltak a szilárd alapelvei, mégis józan eklekticizmussal rendszerébe tudja vonni mindazt a pedagógiai fogást, mely nevelésszámjéhez közelebb segíti. Ennek a rugalmasságnak különösen nagy jelentősége a Rend későbbi alakulásában. A történeti tényezők mellett ez is elősegítette az autonóm magyar tartomány kialakulását.

A gyermekekkel foglalkozván bizonyos gyermekded vonásokkal is ékeskedik lelkiessége, de ez korántsem teszi kicsinyessé, mint azt Rousseau a térdelve imádkozó emberről állítja,⁹ hanem ez épen nagyságának lütké! Ő épen a szelíd, alázatos szeretetben és jámborságban lett naggyá s ez az evangéliumba gyökerező nagyságot akarta kicsinyeiben is kialakítani!

Az pedig szent logika nála, hogy az Isten-Anya oltalmába helyezte cseperedő kedvenceit, hisz már előzőleg kimutatta kiváló Mária-liszteletét, mikor 1617. márc. 25-én Giustiniáni bíboros házi kápolnájában magára öltötte az olcsószővetű reverendát és elhagyva családi nevét «Josephus a Matre Dei»-nek nevezi magát. Ezzel a ténnyel a Szűz Anya iránti ragaszkodása csak egy újabb kedves vonással gazdagodott, mely erényeinek összhangját bájosabbá teszi. Nápolyban is, mikor a Dushesca nevű elhagyatott városrészben letelepednek, első dolga, hogy a szomszédos színházat a B. Szűz tiszteletére kápolnává alakítsa.

Evangéliumi szellemet sugároz bámulatos igénytelensége is. Beöltözése után lemond minden atyai örökségéről s mindenét a szegényeknek és foglyoknak adja. Még egyetemi diplomájának sem kegyelmezz, vékony szíjakra hasítva korbácsot készít belőle a rakoncátlan diákok megfenyítésére.¹⁰ Ebben is kitűnik apostoli hivatása: az elkallódás veszélyének kitett ártatlan lelkek megmentése.

Igénytelen személyileg, mert magának mindenből a legsilányabbal választja. Anyagi lőkét nem akar gyűjteni iskolái részére sem. S az egész Rendnek bölcsőjétől kezdve elváhatatlan lársa a szegénység. «Alapítója nemhiába nagy tisztelője Assisi sz. Ferencnek, fiait is egyszerűségre és igénytelenségre iparkodik nevelni. Valósággal megijed egy-egy gazdagabb alapítvány hallatára és akárhányat kereken vissza is utasít.»¹¹ Eltökélt szándéka, hogy a szükségeseket kéregetésből teremti elő, de erre kezdetben nem kerül sor, mert a bíborosok bőkezű támogatása mindig kisegítette, sőt akadtak buzgó

nemesek, kik maguk vá'alkoztak az alamizsna egybegyűjtésére. Később épen Hazánkban nagy anyagi nehézségekkel küzdenek s csak igénytelen szerénységük segített átvészelni ezeket a nehéz időket. A magyartöldi alapítólevelek is mind kihangsúlyozzák, hogy a rendtagok kiváló igénytelensége miatt legszívesebben rájuk bízzák szerény alapítványukat a többi tanítókkal szemben.

Az anyagi tőkét százszorosán pótolta a kimeríthetetlenül gazdagon forrászó erkölcsi tőke: elsősorban a felebaráti szeretet és pedig különösen az elhagyott, elárvult, lerongyolódott szegény gyermekek iránt. A Sz. Alapító samaritanus buzgó-sága és mértéken felüli adakozása bizony kínos helyzetet is teremtett a rendtagok között, melyeket ugyancsak a Szent apostoli tüzzel és lelkes meggyőződéssel áthatott szavai, találékony-sága oszlatott el.¹² Hisz a szegénységre és a jámborságra alapította Rendjét.¹³

Meghallod a szegények sóhaját,
Füled meghallja szívük óhaját,
Hogy kicsinyek és árvák igazat érjenek
És erejükben maguk el ne bízzák
A földi emberek. (9. Zsolt. Ford.: Sík S.)

Izzó felebaráti szeretet és az emberekért való lázas ten-nivágyás fűltötte. Főpapok és bíborosok egymással versenyez-ve saját szemükkal akarják látni a felebaráti szeretetnek ezt az új csodáját.

Ezt a szeretetet volt alkalma tanusítani szűkkeblű irigyeivel, gonosz rágalmazóival szemben is. Sőt Matteo Massini szédelgő csalásaival szemben is határtalanul türelmesnek mutatkozott. Ez a szerencsétlen pap arra vetemedett, hogy a Rend pecsétjét lemintázva iratokat hamisított és bejárta egész Franciaországot, hogy a hamisítványok segítségével pénzt szerezzen. Richelieu bíborost és XIII. Lajost is megszarolta, míg végre börtönbe került. A kifogyhatatlan jóságú Kalazanci járt közbe szabadságáért. S mikor kiszabadulva szédelgéseit Németországban folytatta, újra Kalazanci nyitja meg neki a börtön ajtaját. De ugyanezt a türelmet tanusította abban a rágalomözönben is, mellyel irigyei halmozták el. Az ifjúság erkölcsi megrontójának nevezik, nyilvános tolvajnak kiáltják ki, sőt életére törnek! Egyedül a Szent szelíd türelme és imádságos ellenségszeretete az, amely le tudja szerelni a pokol minden furfangjával, mohó irigységével ellene ágaskodókat. Ellenségei a gyermekek szüleinél vádolják meg nem is eredmény nélkül, de Sz. József most se az őt ért méltánytalanságon, hanem a lelki káron szomorkodik, mely az ártatlanokat érte. A Sapienza egyetem rectorát is ellene akarják ingerelni, az inquizició elé hurcolják. Borghese bíboroshoz gyalázatos rágalmakkal teltett memorandumot nyújtanak be, VIII. Kelemt pedig annyira sikerült félrevezetniök, hogy maga is kételkedni kezd és két bíborost küld ki rajtaütésszerű ellenőrzésre. De minden támadás ereje megtörik a lényeken és a Szent alázatos türelmén.

Életszentségének és erényeinek gyönyörű összhangjába tartozik bele végtelen alázatossága is. Lelki fiait is alázatosságra akarva nevelni legtöbbször maga söpri az osztálytermeket, lép-
csőket, sőt még alacsonyabb foglalkozásokat is elvégez szelíd alázatossággal. Hogy a gyermekek jobb előmenetelét munkálhassa, nem állal élemedett korában különórákat venni szép-
írásból. Alázatosságában gondolni sem mer rendalapításra. S mikor a dicséreték, elismerések özönével halmozzák el s minden alkalma meglett volna, hogy elismerések és magasztalások fénykévéjében sütkérezzen, Ő a másik megoldást választotta: amennyire csak lehet, a háttér jótékony félhomályába húzó-
dik s minden találékonyságát latbaveti, hogy a négyszer föl-
kínál! bfborosi tisztséget elhárítsa.

Műve megkoronázásában pedig segítségére volt szelíd türelmessége és Istenbe vetett bizalma. S valóban ez a rendíthetetlen Istenbe-kapaszkodás a szelídlelkű kegyes-lanítót bátorlelkű hőssé tudja acélozni. S az isteni gondviselés háztartásában nem csenevészsedhet el, nem merülhet a sötét feledés homályába az az evangéliumi eszme, melynek ilyen hősllelkű apostola támadt!

Ne gondoljuk, hogy az Is'enbe vetett bizalom nélkül neki lehet indulni egy félszázados szenvedésnek, fölvenni a küzdelmet rövidláló félrevezetett felsőbbbséggel, szűkkeblű kortársakkal, megbírkózni a kezdet minden nehézségével és diadalra vinni az evangéliumi eszmét. Mi más adott erőt a 88 éves aggaslyánnak elviselni olyan megaláztatásokat és szenvedéseket, amelyeknek a történelem alig tudja mását, s amilyenek a «Keresztény Jób elnevezést hozták meg neki, mint keresztényi lelkének ez a forrása: legyen meg a Te akaratod!»¹⁴ S az utolsó években is, mikor a lelkében és szellemében szent, de tagjaiban emberi inlézmény nagy első nehézségekkel küzd s X. Ince 1646-ban újra egyszerű, fogadalom nélküli kongregációvá fokozza le a Rendet, az ősz Pátriarka ezt írja: «Legyen amint ő akarta, de én meg nem foghatom, mikép lehetne egy ilyen hasznos és egész Európától kívánt, sőt még az eretnekektől is magasztalt szerzetet emberi gonoszság által olyan könnyen felforgatni. Míg élek, nem szünöm remélni! s meg fogom látni, hogy előbbi állapotába visszahelyeztetni fog.»¹⁵ Ime a hivatástudat biztonsága s az Istenbe vetett bizalom hősiessége!

Még megérte, hogy a viszályok okozója, Cherubini István bocsánatot kérve és nyerve 1648. jan. 6-án meghalt. A végső elégtételadást már nem érhetle meg itt a földön, mert annak elnyerésére és ájtatos keresztény szeretete, ritka béketűrése, állhatatossága és egyéb magasztos erényekkel tündöklő élele jutalmát 92 éves korában 1648 aug. 25-én bekövetkezelt halála után az égi megdicsőülésben nyerte el! Szenttéavatása 1767 jul. 16-án volt.

Az előbb idézett levélben említelt visszaállítás pedig 1656 jan. 21-én következelt be.

Szellemi örökösei azóta is a történelem folyamán számos vihart átvészelve töretlenül és hiánytalanul őrzik és gyümölcsöztetik kimeríthetetlenül gazdag kincseit. Különösen sokat kapott ezekből a kincsekből a három évszázad alatt a magyar ifjúság! Mennyi kitörölhetetlen hatás, lelki gyarapodás, és pietás kélt a magyar szívekben ilteni működésük nyomán! Kérjük, hogy gondviselészerű küldetésüket a jövőben is ugyanazon kegyes szeretet jegyében töltsék be a lelkek és a Haza javára!!!

Fr. Illés.

FÖLHASZNÁLT IRODALOM:

1. Balanyi: Kalazanci Sz. József élete. 1923.
2. Schütz: Az ige szolgálatában. 1928.
3. P. Karcsu Arzén: A szerzetesrendek egyetemes története. 1867.
4. Alber János: Institutiones historiae ecclesiasticae. 1825.
5. A kalocsai érsek kiadásában: A katolikus iskolaügy M. országban 1882.
6. Katolikus Szemle 1942. nov. Havasi Lucius: A Kegyes Tanítórend jubileuma.
7. Egyházi Lapok: 1942. nov. Csapodi Csaba: Scholae piae.

JEGYZETEK:

- ¹ 6-os sz. forrás 321. old.
- ² 1-es sz. forrás 63. old.
- ³ 1-es sz. forrás 51. old.
- ⁴ 3-as sz. forrás III. köt. 53. old. V. ö. 1-es sz. forr. IV. köt. 51. old.
5. forr. i. k. 62. old.
 - ⁵ 1-es sz. forrás 52. old.
 - ⁶ V. ö. 4-es sz. forrás IV. köt. 51. old.
 - ⁷ 1-es sz. forrás 55. old.
 - ⁸ V. ö. 3-as sz. forrás III. köt. 55. old.
 - ⁹ V. ö. 2-es sz. forrás 75. old.
 - ¹⁰ V. ö. 1-es sz. forrás 49. old.
 - ¹¹ 1-es sz. forrás 115. old.
 - ¹² V. ö. 1-es sz. forrás 42-43. old.
 - ¹³ V. ö. 4-es sz. forrás IV. köt. 51. old.
 - ¹⁴ V. ö. 2-es sz. forrás 75. old.
 - ¹⁵ 3-as sz. forrás III. köt. 59-60. old.

Krisztus személyes egységének formai oka

Szépen írja Prohászka Krisztus Urunkról: «... a legközön-
ségesebb cselekvésébe is a legtitkosabb a legfelségesebb erényket
szövi bele, apró szolgálatai is örök érdeműek, a legkisebb is...
Mindenütt kíséri a Gyermeket isteni méltósága, amit tesz, ami-
hez nyúl, azt mint az Isten Fia illeti és kezeli. Nem, hogy na-
gyot tesz, de, hogy ő teszi: ez az érdem éltető idege.»¹ Krisztus
végtelen érdemeinek oka, hogy Isten-ember, hogy az isteni és
emberi természet teljes épségét és sértetlenségét megőrizve
lényegileg egyesül a második isteni Személyben. Az Ige felvette
az egyedüli emberi természetet saját személyében. Azonban a
személy nem az egyesülés által jött létre, hanem a meglévő
személyben történt meg az egyesülés. Ezt az egységet személyes
(hypostaticus)-nak nevezzük.

Ha a kutató értelem mélyebben szemügyre-veszi Krisztus
személyes egységét, felmerül előtte a kérdés, mi az egység for-
mai oka. A formai ok az, ami a dolgot azzá teszi, ami. Tehát,
mi teszi ilyené az egységet, melyik az a valós létmozzanat,
melynek erejében Krisztus egy? Miért olyan az egyesülés, hogy
Krisztus embersége nem személy? Miért csak egy személy van
Krisztusban?

A két legjelentősebb feleletet boldog Duns Scotus János
és Szent Tamás adja meg a felvetett problémára.

A kérdés felszínrehozása és megoldása már nem szorosan
teológiai, hanem a kinyilatkoztatásra támaszkodó értelem erő-
feszítése. Azért a megfejtés milyensége és az iskolák filozó-
fiai alapelveitől függ. Mivel a skolizmus és tomizmus más alap-
elveken nyugszik, természetes, hogy erre a kérdésre is más
választ ad.

A két iskola a személyiség ratio formálisát, vagyis azt a
mozzanatot, mely által a természet személy lesz, másként ér-
telmezi. A személyiség formai elvének meghatározása pedig a
lényeg és lét közti különbség kétféle megoldásában gyökerezik.

Nézzük, mit tart a Doktor Subtilis? Szerinte a konkrét lé-
tező egyedben a lényeg és létezés nem különbözik valósan. A
létezés nem a természethez járuló, attól valósan különböző
hozzáadás. Ha pedig a kettő valósan egy, akkor a személyesség
formai elve nem egy, a természethez csatlakozó pozitív többlet.
Mert a személyesség utolsó lényegalkotó mozzanatát: a ma-
gánakvalóságot és közölhetetlenséget a létezés adja meg. A lé-
tezés pedig a már létező egyedben valósan egyezik a természet-
tel. Az egyedüli eszes állag már eo ipszó személy, ha egy maga-
sabbrendű lény fel nem vette saját létkötelékebe. Vagyis, ha
a természet lényegesen és igény-, vágy-, rendeltetészerűen nem
függ egy más létezőtől. A személyesség alaki elve negatív mozza-

nat.² Scotus bölceleti elgondolását alkalmazza a dogmatikában. Mivel a lényeg és létezés közt nincs valós különbség, ahány természet van, annyi létezés is. Ezért Krisztusban két létezési tény van. Mivel a személyesség a lényleges és nem igényelt függetlenség, Krisztusban csak egy személy lehet, mert az Ige felvette az emberi természetet és így megfosztotta a szükséges függetlenségtől. Krisztus embersége önálló személy volna, a második isteni Személy magához nem kapcsolná. Ha a megtestesülés per impossibile megszűnnék, mint önálló személy kilépne ama magasabb kötelekből.³ Tehát mi az egység formai oka? Miért van egység? Azért, mert az emberi természetet az Ige lefoglalta magának és így az emberség már elvesztette személyességét.

Igy Scotus. És Tamás?

Szerinte a létező, egyedi dologban a természet és létezés valóban különbözik. A létezés a természethez járuló, attól valóban distinkt hozzáadás. Ez a pozitív hozzáadás teszi a természetet személyyé. A létezés az utolsó, betetőző mozzanat (actus ultimus), melynek rendeltetése kimerül abban, hogy a tartalmilag kész egyedi konkrét lényt kihelyezze a valóságba... csak ezáltal van biztosítva magánakvalósága és közölhetetlensége.⁴ Tehát a személyesség formai elve pozitív mozzanatban, a létezésben áll. Azt azonban meg kell jegyeznünk, hogy Szent Tamás nem tanította e filozófiai lételeket ily világosan. Azért magyarázásánál a tomisták eltérnek. Mi az előbb hozott véleményt tulajdonítjuk Szent Tamásnak. A bölceleti elgondolások teológiai alkalmazása a következő. Krisztusban csak az Ige személy, ezért Ő tölti be az emberi személyesség helyét, vagyis az emberség természetszerű létezési tényét. Krisztusban csak egy létezés van.⁵ Krisztus emberségének létezése tényét, metafizikai léttartását az örög Ige adja, embersége ugyanavval az erővel létezik, mellyel az Ige. ⁶ Az Ige léte az egység formai oka. Minden lény szükségképen egy már azáltal, hogy létezik, az egy létezési tény Krisztusban a legbensőbb fizikai egységet létesíti.⁷

A felfogások ismertetése után felmerül a kérdés, vajjon melyik vélemény találja el az igazságot? Mi Duns Scotus mellett törünk lándzsát. Tanításának helyességét hármassal bizonyításcsoporttal fogjuk kimutatni. Az előzmények helyességének bizonyításából majd kilúgnak a következmény valódisága.

Először igazoljuk, hogy bölceleti alapelve föli az igazságot. Majd az ebből következő lételek valódiságát bizonyítjuk. Nevezetesen, hogy Krisztusban két lét van. Harmadszor, hogy a személyesség formai elve alkalmazva Krisztus személyére tagadó jellegű s nem pozitív mozzanat. Vegyük sorba.

A lényeg az, ami a dolgot azzá teszi, ami. Ami a dolog lét-tartalmát megadja, ilyen, vagy olyan természetűvé teszi. Azért a lényegyet természetnek is szokták mondani. Ha most ez a lényeg túl van a puszta lehetőség állapotán, akkor létezik. Az a kérdés, hogy a létező lényeg és maga a létezés közt valós-e a különbség? Az essentia actualás már azáltal létezik-e, hogy túl

van a lehetőség állapotán, vagy miután átjutott, még egy külön hozzájáruló létezés által? Másként fogalmazva: főnállhat-e egy, a lehetőségek világából kijutott lényeg anélkül, hogy léteznék? Ha ezt a lét-tényt még hozzá kell adni, hogy valósan létezen, akkor valós a különbség. Azt kell mondanunk, hogy ha már valami kijutott a possibiliák világából, már azáltal, hogy állépte ezt a határt, létezik és a már nem a lehetőségek világában levő lényeghez nem kell a létet külön hozzáadni, hogy létezessen. Mert ellenkezőleg, mint Suarez⁸ megállapítja a lehető és létező dolog közt még valamilyen középhelyet elfoglaló lénynek kellene lennie. De ebben az esetben felborulna a középkizárás elve. Ugyanis valami vagy létezik, vagy nem. Ha már nincs a possibiliák világában, akkor már létezik azáltal, hogy átjutott ezen a határvonalon s nem pedig egy külön hozzájövő létezés által. Tehát a lényeg és létezés közt nincs valós különbség.⁹

Következő állításunk, hogy Krisztusba két létezés van. Ha ezt igazolni tudjuk, akkor az éleseszű Tudós tanítása újabb győzelmet arat, hiszen ha két lét van, akkor az Ige léte nem tölti be, nem helyettesíti az emberi létet és így a személyesség helyét sem. Tehát nem lehet az egység formái oka.

Duns Scotus érveivel élünk. A legtalálóbakat hozzuk.¹⁰

a) A szülés eredménye mindig egy új létezés (esse existentie). Ámde Krisztusban két születés van. Mint Ige az Atyától öröktől fogva születik. Mint ember Szűz Máriától időben született.

b) Ahol van tényleges valódi élet, ott van tényleges valódi létezés. Ámde Krisztusban van valódi élet, különben nem halhatott volna meg, mivel a halál a valódi élet megfosztása.

c) Krisztus lelke teremtett. Ámde a teremtés új létezést ad. Tehát Krisztusban az emberi lélek teremtettsége folytán van emberi létezés.

De menjünk tovább és bizonyítsuk a skótuszi személyfogalmat. Igazoljuk, hogy a személyesség formái elve tagadó jellegű mozzanat. Kövessük az Ő gondolatmenetét.

a) A személyesség nem pozitív, reális hozzáadás.¹¹ Mert ha így lenne, akkor:

1. lenne az emberi természetben egy pozitív létiség, egy valós létmozzanat, amit a Logos nem volt képes felvenni. Ugyanis az Ige csak az emberi természetet és nem többet vehetett fel személyes egységébe. Ha pedig lenne ily valós, fel nem vett létiség, akkor Krisztus Urunk nem váltotta volna meg az egész embert, mert mint Damascén mondja, ami felvehetetlen, az gyógyíthatatlan.

2. Miután az Ige felvette az emberi természetet, ennek a természetnek hiányoznák a legvégső, betetőző létmozzanata. Hiszen ez a mozzanat lenne az ember végső és legmeghatározóbb tökéletessége.

Viszont, ha a személyiség nem valami hozzáadás, melyet

pótol az Igének létezési ténye, hanem csak egy negatív mozzanat, a függés hiánya, akkor Krisztus embersége teljes, nem hiányzik nála semmilyen pozitív létmozzanat.

b) Azonban Scotus szerint nem elégséges csak az aktuális, most fönt forgó függés hiánya,¹² mert akkor a testtől elvált lélek is személy lenne, hanem szükséges még az aptitudinális függellenség is, vagyis, hogy a természet ne legyen valamely más, nem teljes természethez hozzárendelve. Ne legyen benne az igény, hogy mással összetevődjék. Tehát a személyiség formái elve a tényleges és igényszerű függés hiánya.

Ha ezt a fogalmat, meghatározást, az Igére alkalmazzuk, a következő eredményt kapjuk. Mivel az Ige felvette az emberi természetet saját létkötelékebe, így megfosztotta a személyességhez szükséges függellentől. Ezért nem személy Krisztus embersége. Azonban, ha ez a kapcsolat per absurdum megszűnnék, az emberi természet azonnal személy lenne. Krisztus emberségében az Ige nem pótol semmit, nem egészíti ki, mint Szent Tamásnál. A skotusi személyfogalomból a legszorosabban következik, hogy az egység köteléke, formai oka: a felvétel ténye. Ez elég. Ezért van egység éspedig személyes egység. Ez a formai ok azonban nem tartalmaz semmiféle kiegészítő, pótló mozzanatot, mint Szent Tamásnál.

E következmény az előzményekből folyik. A végtételt bizonyítottuk az előlételek helyességének kimutatásával. A lényeg és lét közti különbségből alkotott felfogásából ered, hogy Krisztusban két lét van, továbbá hogy a személyesség formái elve negatív mozzanat. Ha ez így van, akkor a személyes egység formai oka nem pótolja, nem egészíti ki az emberi személyesség helyét. Ezen ok egyedül a felvétel ténye, hiszen ez formálja meg a személyes egységet, melyben az emberség már nem személy, hanem a második isteni személyben egyesül az isteni természettel.

Mint láttuk a Doctor Subtilis érvei meggyőzőek. Bátran elfogadhatjuk a tanítást, melyből a legszebb erkölcsi következtetéseket vonhatjuk le. Nagyon találóan jellemzi Scotus véleményét Schütz: «Scotusnál Krisztus emberi életköre önmagában zártabb, metafizikailag nem oly gyökeresen nyitott, mint Szent Tamásnál, és ezért Scotusnál Krisztus emberi vonásai közelebb kerülnek hozzánk, mondjuk emberibb színekben bontakoznak ki.»¹³ A Doctor Subtilisnél Krisztus Urunk alakja sokkal vonzóbb, mint Tamásé, hiszen Tamás tanításában Krisztus embersége nagy közel kerül az Igéhez. Így az emberi természet majdnem megközelíthetetlen magasságban trónol. Míg Duns Scotus meghagyja Krisztust a legteljesebb embernek. Így minden gyöngé, kétkedő, csüggeteg lélek, akit távortart és lenvűgöz az isteni Főnség mérhetetlen ereje, bizalommal mehet Krisztushoz, az elesettek pártfogójához. Scotus szerint az Úr sokkal emberibb, sokkal inkább a miénk, a mi vérünkből való.

Fr. Konrád.

- ¹ Prohászka Ottokár: Elmékedések az Evangéliumról. Ó. M. VI. 137-8
- ² Opus Oxoniense: Lib III. dist. 1. quest. 1. «negatio non dependentia, non quidem actualis tantum, sed etiam actualis et aptitudinalis completionem personae in natura intellectuali.»
- ³ Schütz A.: Klasszikus ferences teologia. 40.
- ⁴ Schütz A.: Dogmatika I. 512.
- ⁵ Summa Theologica. III. quaest. 17. art. 2. «quia unum et ens convertuntur. Si ergo in Christo essent duo esse et non tantum unum, Christus esset duo, et, non unum.»
- ⁶ Schütz A.: Klasszikus ferences teologia 39.
- ⁷ Schütz: Dogmatika I. 613.
- ⁸ Suarez: Disputatio melhaphisica. d. 31, s. 4. n. 6. «Aloquin dari posset medium inter ens possibile et ens existens, quod tamen inintelligibile est.»
- ⁹ A bizonyítást lásd: Donat: Ontologia 55.
- ¹⁰ «Primo sic. Generationis terminus est esse existentiae, vel aliquid habens tale esse, 5. Physicorum. Terminus per se generationis habet esse acquisitum per generationem, filius Dei vere generabatur ex matre temporaliter secundum Dam. 53. c. et illius generationis terminus est aliquid inquantum habens esse existentiae, non autem increatum; quia illud esse non fuit effectum per generationem temporalem, ergo aliud esse. — Praeterea secundo de Anima. Vivere viventibus est esse, sed in Christo fuit alia vita ab increata, alioquin non fuisset mortuus, quia mors est privatio verae vitae, vita autem increata privari non potuit, et ita fuit aliud vivere et per consequens aliud esse. — Praeterea anima creabatur, creatio terminatur ad naturaliter existens, ergo fuit aliqua existentia actualis animae in quantum terminavit illam actionem non increata, ergo creata. Op. Oxon. L. III dist. 3. quest. 2.
- ¹¹ «Primo, quia tunc esset aliqua entitas positiva in natura humana, quae esset inassumptibilis a verbo. Probatio consequentiae. Isti enim ultimae entitati, quam addit persona ultra singulare repugnaret contradictorie communicari sicut natura communicatur supposito. Patet, quia persona est incommunicabilis existentia et ita repugnaret sibi contradictorie sibi assumi. Consequens videtur inconveniens, tum quia secundum Dam. 25. quod est inassumptibilis est incurabile, tum quia omnis entitas positiva creaturae aequa est in potentia obedientiali respectu personae divinae. — Secundo, quia sequitur, quod natura quae iam assumpta est a Verbo, careret illa entitate positiva, quae tamen ponitur ultima et quasi actualissima et determinatissima in natura tali.» Op. Oxon. L. III dist. 1. quest. 1.
- ¹² «...quia ista negatio non posset poni nisi independentia ad personam extrinsecam, sed si ista sufficeret ad personalitatem propriam, tunc anima separata esset persona, quod est falsum sec. Ricardum. 10. de Trin. c. 23. Op. Oxon. L. III. dist. 1. quest. 1.
- ¹³ Schütz A.: Klasszikus ferences teologia. 40.

Isten és a történelmi megpróbáltatások

Nem újság számunkra a történelmi megpróbáltatás. Már sokszor átszenvedtük. Átalmékedtük, ismerjük természeti, gazdasági, eszmei összevetőit. Mivel pedig semmi sem létezhetik Isten állandó közreműködése nélkül, jogosan tehetjük fel, hogy a történelem számai is az Ő kezében futnak össze. Tehát kutat-hatjuk: mi a kapcsolat Isten és a valamely népet érő sors-sapás között? Azonban addig nem kereshetjük ezt, amíg nem igazoltuk előbbi feltevésünket.

Ezért első kérdésünk: van-e egyáltalán szerepe Istennek az ember történelmében? Mik a történelem tényezői?

A történelem hordozója az *emberiség*, mint társas egész¹ Rajta történik a változás, a történés. Ennek a változásnak elsődleges létrehozója magának az alanynak az öntevékenysége. Az ember intézi a maga sorsát, van szerepe, de azért még nem csinálja a történelmet. Mellette annyi más tényező is működik, hogy helyesen így kell mondanunk: a történelem *csinálódik*.²

«Forgó viszontagság járma alatt nyögünk...» Érvényesül a történelmi tehetetlenség, a *vis inertiae*. Ami megvan, az megmarad állapotában, vagy folyamatosan, mindaddig, amíg más erők változásra nem készítetik.

A történelem anyagát és helyét a *természet* adja, a jellegét pedig az *eszmei tartalom* határozza meg. Természeti adottság, faji jelleg, gazdasági helyzet bélyegét nyom rá. Kiváló egyének, eszmék és érdekek egybekovácsolják a tömeget és vele együtt létrehozzák a történelmet. Ezek a tényezők mind mondanak valamit, de sem egyenként, sem együttesen nem adnak értelmet. Ha ezeken a tényezőkön túl nem lenne más, akkor a történelem a jövőről is beszélhetne. Mindössze egy éles elmének a jelen tényeiből, mint okokból következtetnie kellene a jövő tényeire, mint következményekre.

Azonban előre nem tudunk megmondani semmit sem mert nem számíthatunk a véletlenekre. S a csekélységek igen sokszor nagy fordulópontok szoktak lenni. Ha 1911-ben a szarajevói gyilkos golyója csak egy fél centiméterrel tévedett volna, talán nem lett volna világháború és Trianon.³ Nabukonodozorral világhódító útján egy kis szunyogcsípés állította meg. A hatalmas hún birodalmat orrvérzés ölte meg. Ezek a «*véletlen esetek*» érthetetlenek, ha történelmi világszemléletünkbe nem kapcsoljuk be *Isten közreműködését*. Gondolatrendszer, világszemlélet Isten nélkül hiányos, s a történelem problémái is csak vele oldhatók meg.⁴

Habár Isten közreműködéséről beszélünk, nem gondolunk azonnal csodákra. Semmi esetre sem Isten sokkal hatalmasabb és bölcsőbb, sem hogy ugrásokat kelljen tennie a természeti rendben egy-egy csoda létesítése által. Enélkül is irányító és létrehozó tényező. Mellette a leghatalmasabb ember tevékeny-

sége is, — Bismarck szavai szerint — csak annyi, hogy figyeli Isten lépteit a történelemben, s amikor elmegy előtte, belekapaszkodik a palástja szélébe. Csak eszköz az Isten kezében minden! Ez a megoldás teszi érthetővé a történelem kusza vonalait.

Tehát Istent a történelem Irányítójának kell felfognunk. Azonban nem kereshetjük benne mindennek az okát. Egy nép clerikócselenedése, egy Isten-ellenes eszme diadalra jutása nem tudható be Istennek mint okozónak. Egy Néró gonoszsága, egy Rettenetes Iván örülete, egy forradalom vérszomjas dühe, egy bolsevizmus élet-dermesztő módszere, a hatalmaskodás, önkény, jogtiprás túlkapásaiban megjelenő *démoni elem* arra indítja a gondolkodót, hogy itt nem csupán emberi tényezőkkel állunk szemben, és nem is az Isten létrehozó ereje érvényesül.⁵

A Genézis 3. fejezete igazolja ennek helyességét. A Szentírás első lapjain, amint megindul a történelem, siet magának helyet biztosítani annak irányításában a Sátán is. Az ember hallgatott rá akkor, s hallgat rá azóta is sokszor.

Ezek a történelem tényezői. Egyik sem működik egyedül, együtt találjuk mind, s meghatározott erőtartalma van mindenkinek. Leghatalmasabb az Isten, hiszen Mindenható. Akkor is tud növekedést adni, amikor az ember számítása már halált vár. Nézzük csak az Egyházat. Húsz évszázada támadja külső és belső ellenség, üldözés és eretnecség, kard és toll. Isten fenntartó ereje nélkül már régen el kellett volna tűnnie, s az Egyház ellenségei tűntek el. Legyőzte, túlélte őket, vagy ha nem: akkor megtérítette.

Istennél van a történelem kulcsa! Emelkedik, tűnik egy nép; az Isten irányítja a sorsát: emeli vagy ejti.

Ezt az Isten meg is mondotta előre. Amit ma megállapít a történetbölcselet, azt Izaiás próféta évezredekkel előbb megjövendölte.⁶

Látomása volt a prófétának. Jeruzsálemet látta maga előtt. A felkelő nap aranyában ragyogott minden: hegyek csúcsai, Jeruzsálem tornyai. Csak a távoli völgyekben derengett még homály. Az ősi Jeruzsálemet látta, de szavait az Uj-Jeruzsálemtől mondotta. Az Egyház dicsőségét rajzolta: hozzá jön minden nép a homályból, neki hoznak minden értéket, övé az Úr nagy ígérete — vagy inkább átka —: *Gens et regnum, quod non servierit tibi, peribit: elvész az az ország és az a nemzet, mely nem szolgál neked.*

Ország és nemzet, ha nem hódol meg az Isten előtt, ha letér az Isten útjáról, elpusztul.

Ha egy ország és nemzet el akarja kerülni a sorscsapásokat, szolgáljon az Istennek, illetőleg, a jóslat eredeti és teljes értelmé szerint: működjék együtt az Egyházzal.

Amikor pedig csapás ér egy nemzetet, vallási, erkölcsi síkon kell keresni a baj gyökerét. Lehet, hogy nem is a nép együttese a bűnös, elég, ha az államvezetés irányul az Isten ellen. Hiszen annak feladata, hogy kifejezze az egész nép magatartását.

Tehát a Szentírás adja kezünkbe a megoldást, s a Szentírás hitelt érdemel. Még ellenfeleink is nyíltan hangoztatják, hogy nem közönséges mű. Bízhatunk benne, bár nem szükséges ragaszkodnunk a szent szöveghez. Józan ésszel is levezethetjük ezt a megoldást, csak talán gondolatsorunk végösszegét nem ilyen patinásan fejezzük ki.

Az ész ezt mondja:

Az ember célja: tökéletesedni az Istenig. Ez az egyes ember célja. Ami pedig megvan az egyedekben, az nem hiányozhat az egyesek összességéből sem, tehát az államnak is, mint közös-ségnek, az Istent kell szolgálnia.

Nézhetjük kérdésünket lélektani oldalról is. Így a történelemben egy nagy vágyakozást találunk: vissza a paradicsomba! Öntudatlan, és rendesen más szavakba bújtatjuk, megvalósulása mindig az utókorra marad. S az utókor? A történelem nem varázsol elő boldogabb és boldogabb korokat. Az ember valamikor a paradicsomban élt, akkor Isten akart lenni, s elvesztett mindent. Most szeretné visszaszerezni a boldogságát, ámde ez Istennél van, amit a földi élet lerhe, nyüge elég világosan igazol. Tehát: vissza az Istenhez! — ez a történelem öntudatlan, végső motivuma. Amelyik ország és nemzet boldogulni akar, annak az Isten útján kell járnia.

Így szól az elmélet, s az élet erőteljesen huzza alá a szentírásí mondatot: *Gens et regnum, quod non servierit tibi, peribit*: elvész az az ország és az a nemzet, amely nem szolgál az Istennek. Ő és középkor, újkor és napjaink történelme fényesen igazolja ezt.

A legrégebbi államok: Egyiptom, Babilónia, AsszírIA történelmi emlékei nem őrizték meg számunkra a szükséges etikai tényezők alakulását. Feljegyzéseik pontosak, de csak eseményeket adnak, s így nincs bennük az ország lelke, szelleme.

Nem kell sajnálnunk adataik elvesztését, illetőleg fel nem jegyzését. Isten maga igazolja a Szentírás szavait éppen választott népe történelmében. A bibliai zsidóság hű képet ad. Hangsúlyozom: a bibliai...

A választott nép jó és rossz sorsának hullámozása pontosan követi Istennel szembeni magatartásukat. Egyetlen zúgolódásukért negyven évig bolyongtak a sivatagban. Egyébként egy hét alatt elérhették volna az ígért földjét.

A Birák korának szent írója egy nagy hullámozást vetett papírra: istenszolgálat — bűn — büntetés — bánat —; istenszolgálat — bűn — büntetés — bánat — istenszolgálat —: ez halad évszázadokon keresztül.

Dávid és Salamon korában aranykorukat élték. De nem sokáig: vétkeztek az Isten ellen: az Úr csapása volt országuk kelté szakadása. A zsidóság pedig nem értette meg az idők szavát, csak növelte bűnét, s az Isten még nagyobb csapással felelt: az asszír és babilóniai fogsággal.

A csapások súlya alatt magához tért a zsidóság: Istenhez fordult, Isten pedig visszaadta országukat. Javulásuk azonban

csak ideig—óráig tartott. Krisztus korának farizeusi világával megérett a zsidó nép a teljes pusztulásra. Krisztus után 70-ben pedig megszűnt mint egységes állam létezni.

Menjünk tovább. A pogány népek is ennek a törvényszerűségnek voltak alávetve. A görög államok jóléte és sorscsapása összecsik erkölcsük keménységével és lanyhulásával. A római birodalom addig erősödött, ameddig, — amennyira a pogányságban lehetséges volt — tiszta életet élt. Ezt tudja mondani a római uralom elmúlásáról a genetikai történelem.

Vagy nézzünk egészen modern példát. Franciaországra ma megalázó és súlyos sorscsapás nehezedik. S mi idézte elő? Amit a franciák is bevallanak: az, hogy az elmúlt ötven esztendő alatt alig született francia gyermek, hogy jóformán egyetlen lélekkel sem szaporodott Franciaország. Bűnösök voltak a francia szülők, s bűnös volt a francia államvezetés is. Kormányt kormány követelt, más és más programmal, csak egy volt a közös: Le az Egyházzal. S nem az Egyház, hanem a francia állam bukott.

Lépjünk a mi történelmünkbe! Csak a legnagyobb csapásokat nézzük: tatárt, törököt megérdemelten kaptuk. Talán nagyon erősnek látszik a büntetés, de volt bennünk vétek elég.

A tatárjárás előtti kor lelki képe nem nyújt épületes látványt. II. Endréből hiányzott a megfelelő és szükséges erkölcsi erő. Az Egyházzal való együttműködése is kívánni valókat hagyott hátra.⁸

S vajjon Mohács előtt mi volt a helyzet? Az 1514. parasztlázadásnak mélyre nyúlnak a gyökerei. Utlászló erkölcséről sokat beszélhetnénk. Ahol pedig annyi támadás van a felebaráti szeretet, az Isten törvényei ellen, mint akkor volt nálunk, ott csak büntetést várhatunk. Amikor a török már a nyakunkon volt, akkor meg magunk adtunk alkalmat ellenfeleinknek pártoskodásunkkal, ország- és hitszakadással.

Nézzük napjaink történetét! A múlt században világszer- te elhatalmasodott istentelen eszmeáramlat nálunk is édes ott- honra talált. Erről a korról nem kell mondanunk semmit sem. Ismeri még mindenki a liberalista politika Istent-kisemmiző sakkhuzásait. Nagyot estünk: világháború, kommunizmus Tri- anon lett a sorsunk.

Amikor azután egységesen Istenhez fordultunk, megindul- tunk a felfelé vezető úton.

Azenban ha összehasonlítjuk vétkeinket és a kapott bü- ntetést, bármennyire is bűnbáncok lennénk, valljuk be hátsó gon- dolatunk az, hogy ennyi büntetést nem érdemeltünk megse. Igaztalanok is lennénk, ha mindent a kor bűnének akarnánk betudni.⁹

Csapásaink nagyságára az derül világosságot, hogy a min- ket büntető hatalom, tatár, török, a vele járó kegyetlenség és irgalmatlanság miatt nem tudható be csak természetes ténye- zők létrehozó erejének, sem Istenre nem vezethető vissza. Itt

a démoni elem közreműködésére kell következtelnünk. S ennek is megvan a cselekvési szabadsága.

Hogy pedig Isten megengedte azt a sok bajt, ezzel meg volt és megvan a célja. Nem a jövődől bűnhódunk, hanem a jövődől kell erősödünk, hogy legyen erőnk az emelkedésre. Mert a szenvedés a nemzeti szellem fejlődését is jelenti!

Ma is ilyen kort élünk! Napjaink szenvedésének is, — hamar levezekeltünk káromkodásainkért, bűneinkért, az a feladata, hogy a nemzeti szellemet Istenhez kapcsoltan megerősítse. Mert a nemzet lelkének a legnagyobb dicsőség fényénél is világítóbbnak kell lennie!

Es ha mégse győznénk? Arra kell vetnünk, hogy nem áll előttünk elég ragyogóan a szent és vitéz Magyar Ideál.

Allíthatunk fel elméleteket, a történelmet a Szentírásnak idézett mondata fejti meg: *elvész az az ország és az a nemzet, mely nem szolgál az Is'ennek*. A történelem nem fokozatos haladás egy földi paradicsom felé, nem is a gonosznak egyre nagyobb térhódítása, hanem hullámozás. A tapasztalat azt mutatja, ha egy ország meg is indul az Isten útján, előbb, vagy utóbb olyan elemek kerülnek fel, amelyek előkészítik a bukást.

Igen, mert dolgozik a *démoni elem* is! A Gonosz is alakít magának országot és ad híveinek dicsőséget. Csak magában hordja a bomlás csíráját: Isten ellen támad. Nem veszi észre azt sem, hogy csupán csak nyomorult eszköz az Isten kezében: büntető ostor. Amint a nép megszenvedett, megerősödött, hogy a jövőben magasztos eszmék hordozója legyen, a kiengesztelődött Ur eldobja az ostort. Így múlt el Dzsingiszkán vérből épült uralma. Így tűnt elő és múlt ki a francia forradalom. És jósolunk: így fog kimulni a kommunizmus is. Jósoljuk, illetőleg: nem! Csak a most fejtegetett elvekből jőzanul következtetjük. Időt azonban nem mondunk! Ennek korlátlan ura az Isten, Ő tudja mikor érett meg egy nép a pusztulásra vagy győzelemre.

Ha Isten szemével nézzük a történelmet, minden mozzanatnak megtaláljuk az értékét. Emelkedésben, süllyedésben egyformán isteni cél valósul meg.

A történelem csinálódik, de megmarad benne minden népnek a szabadsága, minden nép a maga szerencsésének kovácsa. Szabadon választhat: szolgál-e az Istennek vagy nem? Ha felhasználja a történelem fejlesztő tényezőit, keresi az Istent, boldogságot fog találni. Szolgálni az Istennek, együttműködni az Egyházzal: ez a történelem éltető szelleme!

Szükségünk van fegyverekre, erős hadseregünkre, de — a történelem igazolja —, ez nem elég! Attilánál erősebb volt az orrvérzés, Nabukodonozornál a szunyogcsípés. A külső erőt belső tartalommal kell megtölteni.

Ez a belső tartalom? Isten szolgálata. Ettől kell várnunk sorscsapásaink megszűntét, seregeink győzelmét, s a boldog

magyar jövőt, mert az az ország és az a nemzet, mely nem
szolgál Istennek, elvész!

Fr. Szörény.

JEGYZETEK:

- ¹ Schütz: A bölcelet elemei. Budapest. 1940. — 555. l.
- ² Schütz: A Bölcelet elemei. — 558. l.
- ³ Schütz: Isten a történelemben. Bpest 1934. — 36. l.
- ⁴ Schütz: Bölcelet elemei. — 560. l.
- ⁵ Schütz: Isten a történelemben. — 161. l.
- ⁶ Izaias 60, 12.
- ⁷ Schütz: Isten a történelemben. — 115. l.
- ⁸ Hóman—Szekfű: Magyar Történet. Bpest 1935. II. kötet 461. l.
- ⁹ Hóman—Szekfű: Magyar Történet. II. kötet 599. l.

Tükörben

Messziről, roskadt hegyekből jöttem
S magába csókolt a köves tenger.
Csorgó könnyem én le nem töröltem
Mint az ősz-szemöldökű November.

A szűzi hóra kormot kacagtam.
(A bús kémények voltak, nem is én . . .)
Havas fenyők álma hívott halkan.
De lent csuszkáltam az aszfalt jegén.

fr. Attila

EGY PORSZEM TÖRTÉNETE.

A nap Mágnesétől szikrázott a Föld s én születtem. Csillogó porszem voltam, olyan, mint ezernyi más. Dajkán a szél volt szeleburdi légroham, csípős bőjti szél. Felültetett viharterekű szekerére s rohant velem az égbolt kék azúrja felé. Megpillantottam a Napot. Először elvakultam fényes arcától, bár jóságosan tekintett reám. De azért merészen és barátságosan vissza mosolyogtam a fényszóró Óriásra. Villogtam, ragyogtam s kicsit büszke voltam, mert fény sugárzott szememből és úgy hittem, hasonlítok a természet nagy Királyához.

A nap ezalatt horizontja felé ballagott s engem a szél hátán az éjben, magamra hagyott. Csak most vettem észre, hogy nem is a saját fényerőmmel üdvözöltem a Napot, hanem tulajdon sugárkéveit vetítettem vissza ércfényű tükrömből. Mert a vasércek unokája voltam s azért vonzott a Nap delejes erővel.

Nappal a világ ürben eleven örömmel futkostam a fénysugarak között, s ha néha pajkosan, máskor játszi komolyan nekifutottam a színes fényhuroknak, boldog é vezettel hallgattam az éter fölzengő zenéjét. Gyermekek voltam, pattanó kis érckölyök, akinek tetszettek éjjel a vonuló fénymadarak, s vágytam föl hozzájuk, mert érdekelték a komikus ködök.

Néha feledtem a Nap hatalmas korongját s indultam a távoli csillagok felé. Fényük nem reszketett s nekem ez roppant tetszett, sietem elérni őket, Csak kísérőm a vihar oktatott, hogy ők is egyszerű vándorok, körben futó bolygók a nagy Mágnesmag körül.

Egy éjszaka azután a Hold bűborba öltözött, a szélroham elakadt s én mint atomnyi meteor visszahulltam. angya'i fénytől aléltan., a Föld közelébe, ahova most a Béke költözött.

Már nem vágytam a szférák világába, s nem kívántam szállni Topos Noétosban, mert vonzott a Gyermekek, hívott Betlehem. Potyautas lettem. Titkon oda tapadtam a pásztor subájához s ragyogott szemem, mint gyémántszemcséjű hó nagy hegyek homlokán. Az öreg pásztor odaborult a Kisded jászolya elé, akkor én is legördültem lábai mellé, hogy a csillag fényében önmagamot ragyogtam s azóta sem váltam meg Tőle. A Gyemeket nemsokára ezer harcos kutatja s a betlehemű örök borunk változott Mária szívében. A szelek szárnyán Velük tartottam, porszem voltam, durva, szűrő kellemetlenség az ellenség szemében.

Évek mulva történt. Ott lapultam az út százezernyi porszeme közt amerre a Mester haladt és vártam, hogy rám taposson. Krisztus pedig jött, fölémhajolt, az út porából sarat csinált s irgalmassan meggyógyított egy vakot Ő volt az orvos, én csak látszatos orvos-ság.

A koldus megmosta szemét, ujjai közt leperegtem a földre, s a suhanó szél szárazra terülve elragadott a Szent Város falai közé. Királyi menettel találkoztam. Lovas katonák nyitották meg az élt

és mögöttük izgult választott nép, hogy lássa a Királyt. A világ ura nem ült lovon, de hóhér legények követték mohón s verték, ha kínjaiban roskadozott a kereszt súlya alatt. Csak Anyja sírt, más senki. Megszántam a Krisztust és belesöpörtem magam a jámborok szemében és martam és könyeztettem az idegeket. Mint atomnyi könnyfakasztó bomba, megelőztem a huszadik századot mert amerre jártam, nagy jajjal sírtak a jeruzsálemi asszonyok.

Csak kis érckova maradtam mindig, de odatapadtam szoros-
san Krisztus palástjához, és föltűnés nélkül jártam vele hegyi ös-
vényeit. Amidőn a földről Atyjához távozott, mint a gallileai férfi-
aknak, nekem is hivatást adott. Azóta fú engem a Lélek ahova
akar Elvisz a szegények és bánkódók szemébe, hogy könnygyöngyö-
ket pergessek a szív kincseiből. A megátalkodottak vakulása
vagyok de szánom a tévelygőt, a szegény lelki vakot. Hazatérő utján
kárunkulus leszek, világító, apró kis mécses.

Engem pedig minden szemből kimosnak, a poros uton laposra
taposnak, s lassan majd kopni kezd páncél ragyogásom. De jön
egy utolsó szélfuvallom régi vágyam újra ég felé von és repülünk
a Napba, az űs Mágnes vasha, hol érces férfi arcom fényes tűz-
tengerben örökké ragyogni fog! !

Fr. Nesztor.

„A magyar élet szenvedés”

*Edesanyám legszebb rózsafája, én vagyok az ága,
En vagyok a Horlhy Miklós első katonája.
Százhusz éves nyomja a vállam, szívemet a fekete bánat,
El kell hagyni a jó edesanyám,
Hollig fáj a szívem érted anyám,
Hollig fáj a szívem érted.*

(103 Magyar Népdal. 90. sz.)

Igy száll az ének. Száll a dal. Mennek a katonák. Mennek
mint annyiszor ezer éve. S cseng a nótájuk. — A katona datol.
Igy járja göröngyös életét. A szenvedést, a könnyet győzi, nyeli
a magyar. Megszokhatta már. A magyar élete szenvedés! —
sírja a nóta.

Ismét szenvedünk. Halálmezőn járó, vérző honvédek, fia-
tal özvegyek, árvák s még hány szenvedő magyar testvér bu-
gatja bánatosan a régi dal szaván: A magyar élete szenvedés!
A szenvedő, bánaltermő magyar szív nagy orgonáján felcsen-
düljük a mult és jelen jaját. Egy nemzet, egy nép minden ke-
serve megszólal hangjain.

A magyar ember nem kesereg hiába. Szenvedve tűr, de

nem panaszkodik. Panaszkodni a gyöngeség jele. Meg aztán ki hallgatja meg panaszos ügyünket. Mindenkinek meg van a maga baja. Ezért ha a magyar ember szívét előnti a keserűség, csak az Istenhez fordul és a Fájdalmak Anyjához, Magyarok Nagyasszonyához, Máriához. Országos bánat, nagy veszedelem idején mindig terem egy szép máriás ének. A század eleje óta pl. így énekelünk:

*Gyászbaborult egek,
Háborgó tengerek
Csillaga Mária!
Hozzád fohászkodunk,
Feléd sóhajtozunk
Szeplőtlen Szüzanya!*

*Nagy szíved fényével,
Lelked békéjével
Hajolj a viharra!
Égi trónusodból.
Csillagos lakodból
Tekints a magyarra!*

(Sz. V. U. 299. sz.)

Bizalom és hit remeg az ének hangján. Mert csak így lehet szenvedni. Istenben megnyugodva. Ősi hagyományunk már ez nekünk. A szent Magyarok nyomán még a legbúsabb énekbe is belekerül az Isten és az áldás. Így teszi ezt ez a remek csikmegeyi búcsúzó is:

*Az hol én elmegyek
Még a fák is sírnak,
Gyenge ágairól
Levelek lehullnak.*

*Sírjatok levelek
Rejtsetek el engem,
Mert az én édesem
Sírva keres engem.*

*Sír az út előttem,
Bánkódik az ösvény,
Még az is azt mondja:
Áldjon meg az Isten.*

A búcsúzó éneke ez. Sírjatok levelek, rejtsetek el engem, mert az édesem sírva keres engem. Édes? Nyelvünkön édes az apa, az anya, a testvér, a kedves mind. Ezért oly fájó a búcsúzás. És mégis hányszor búcsúzott és búcsúzik a magyar. Régen- te bújdosolt, bújt a török elől, aztán a német elől... És ezekben a keserves időkben született meg a híres kesergő, szegény kurucok kesergője:

*Őszi harmat után
Nagy hegyeknek ormán
Fujdogál a hideg szél.*

*Zöld erdő harmatát
Piros csizmám nyomát
Hóval lepi be a tél.*

*Jobb hát a darvakkal
Vagy más madarakkal
Elbujdosnom messzire.*

*Ha minden elmarad,
Isten el nem marad
Reá bízom magamat.*

(Énekes ABC. 60. sz.)

Rákóczi hangja ez. Is'enes élete példáján termelt rongyosainak ez a szép hite. Azóta is ha baj felhőzte be országunk egét, felsír a kiáltás: KeljeteK fel Rákócziak, ti valátok igaz fiak... 1848-ban ezt dalolták a népfölkelők:

*Ezernyolcszáznegyvennyolcba
El kell menni háborúba
Ha úgy vagyon cédulázva,
Hogy elveszek a csatába.*

*KeljeteK fel Rákócziak,
Ti valátok igaz fiak.
Lássátok meg nagy romlását,
Magyar hazánk pusztulását.*

*Szép meghalni a hazáért,
Virtust tenni a nemzetért,
Szép meghalni a hazáért,
Virtust tenni a nemzetért.*

(101 Magyar Népdal 96. sz.)

Ósi ösztön súgja nekünk: Ha úgy vagyon cédulázva, el kell menni a csatába. Öklözött bennünket az élet. Irtott és pusztította, ahol csak ért. Csodálatos, mégis élünk. Ma is fegyverben állunk. Ismét harcol a magyar. Zokszó nélkül mennek a katonák, pedig hány fiatal szív mélyén felszakad a székely keserves jajongó siralma:

*Aj, Istenem, Istenem, hol leszen halálom,
Erdőn-e vaj mezőn, vaj pedig tengeren?
Ha erdőn veszek el, ki temet el engem,
Ha tengeren veszek, ki sirat meg engem?*

*Sírass édesanyám, míg előlled járok,
Mert azlán sirathatsz, ha tőled elválok.
Lesznek siratóim az égi madarak,
Eltemetnek engem az erdei vadak.*

(101. Magyar Népdal 93. sz.)

De mégse fél a katona. Rossz sejtés, halvégzet nem akaszt-hatja őt. Soha el nem fogvott még a fiatalok ajkáról a büszke nóra:

*Katona vagyok én, ország őrizője,
Sír az éldes anyám, hogy elvisznek tőle;
Sír az éldes anyám, a rózsám meg gyászol,
Fekete gyászvirág búsul ablakából.*

*Megpendült harangom, pallérozott kardom,
Nem szabad énnékem az ágyban meghalnom,
Áldozom élletem az ország javára,
Forgatom fegyverem vitézek módjára.*

(101 Magyar NNépdal 99. sz.)

Száll az ének, száll a dal. — Talán e percben velünk dalolja valaki a nagy orosz harcmezőn. — S a dal szárnyán hazaszáll gondolatban az édesapa, a férj, a gyermek. Sóhajjal, vágygial szántottan írják a levelet. Olvassuk őket. Egyben sincs panasz, átkot ők nem ismernek. Féltő gond írja a harcmezők felől, ahogy az ének zengeli:

*Áldást, békességet kívánok házamnak
Kívánok házamnak, apámnak, anyámnak,
Emlékezetben hogy engemet tartsanak.
Mikor elhagytam a szülői házat,
Híres kis falumat, szép magyar hazámat,
Akkor szállt szívemre igen nagy búbánat.
Kívánom, az Isten áldja meg kedteket,
Szerencsétlenségtől ójja mindenünket.
Szíveteket soha bánatba ne ejtse
Nemzeletemet soha semmi baj ne érje.
Ne is érje soha semmi baj.*

(Bartók B.: Levél az otthoniakhoz.)

A dal s egyszerű tábori-levél mindkettő egyről beszél. Áldás és féltő gond sugallja e sorokat. Csak a címzésben van olykor különbség: apámnak, anyámnak, vagy szerelmes mátkámnak. Hallgassuk csak, itt a Mátra tövén fakadt ez a kis ének: s így üzen kedvesének:

*Sátorkaró le van verve,
Köpönyegem ráterítve,
Köpönyegem a sátorom, sirathatsz már kis angyalom*

*Kapitány úr arra kérem,
Szabadságot adjon nékem.
Vagy egy órát, vagy egy felet,
hadd írjak egy bús levelet.*

*Megírtam a bús levelet,
Egy ragyogó csillag mellett.
Rózsám ne légy olyan árva:
hazamegyek nemsokára.*

(102. Magyar Népdal 99. sz.)

A dal hogy bíztat: hazamegyek nemsokára. Igen.
„Haza! — Az égbe... a halottak... a hősök!
Haza! — Hozzánk... az élők... a szenvedésben összetörtek.

Csaba királyfi csillagos ösvényén új lovasok vágáznak fény-nyel. Új sereg kél a keleti mezőkről. Álljunk meg csöndben, s mondjuk nagy hittel: boldogok!

És boldog vagy te is, te vérző, de még élő, szenvedő maroknyi magyar sereg. Hősi nép vagy, daloló sereg, ahogy a költő mondja:

*Igy járnak a végzés ormán
Ezer és ezer évek óta.
Mindíg a halálba lohottak
S el nem hagyta őket a nóta.
Miért, kiért, mikor: erősen
Álltak, mert így rendelték el
S be szép ily végzetes néppel
Ugyanannak tudni magunkat.*

(Ady Endre: Nótázó vén bakák.)

Csak zengjen tovább a nóta. Búcsúzó, fájó kesergése hadd zengjen felénk. Mi azért nem csüggedünk. Nem panaszkodunk. Sorsunk már ez nekünk: A magyar élete szenvedés!

De könnyből, vérből hisszük ki-vesz még az Isten és akkor:

*Máskép lesz holnap, másképen lesz végre
Új arcok, új szemek kacagnak az égre
Új szelek nyögelik az ősi magyar jákat,
Várjuk már, várjuk az új magyar csodákkal!*

(Ady Endre: Fölszállott a páva.)

Fr. Semjén.

Bábszínházat játszunk

Berlinben a Vilmos császár úton elütött egy rongyos kis proletárgyermeket az autobusz. Az eltaposott piciny szív utolsókat dobant, de haldokolva még megszólalt:

— Mondják meg a tanítónénimnek, hogy üdvözlöm! . . .

Egy tanárember hallotta a kisgyermek kérését és utánajárt: ki lehet az áldott tanítónő, aki felé az utolsó dobbanó szivecske oly hálás üzenettel fordult . . . Sok szaladgálás után kinyomozta: egy külvárosi iskola tanítónője, aki azonban nem emlékezett rá, hogy valami különösebb jót tett volna növendékével . . . Legfeljebb, igen, egy cirógatással és egyszer egy kócból csinált huszárral ajándékozta meg az árva kislányt.

Lám, egy rongyos bábusnak és egy cirógatásnak akkora az ereje, hogy be tudta ragyogni még azt a sötétséget is, amely a halál órájában hullott a kis proletárgyermekre ott a piszkos - füstös berlini ég alatt! . . .

Rossz gyermek nincsen. Hiszen mindegyik végtelen érték: lélek

és egyéniség. Minden gyermekből derék édesapa, áldozatos édesanya válhat.

„Miért leszünk nagy, rossz fiúk?”

Ahogy az orvos a betegséget nem szüntetheti meg, csak azt biztosíthatja, hogy kedvező körülmények között folyhasson le, úgy kell vigyázni a nevelőnek, hogy a gyermek lelke és egyénisége kedvező körülmények között fejlődhesse ki százszázalékos önmagává.¹

Kedvezőtlen körülmények között (istentelen szülők, romlott pajtások, nyomor, stb.) a gyermek lelke és egyénisége elsatnyul, vagy hasonló irányba hajlik. Segíteni évről-évre nehezebb lesz.

Mert az igazán kedvező környezet, a jó gyermekszoba, oly ritka (hol van ma nyolc-tíz gyermek egy családba?), nekünk kell megjavítani vagy megteremteni azt.

Kedvező környezet az iskola, napközi otthon, játszótér, mese és mozi-délután stb. Legujabban a bábszínház.

Bábszínház!

A pöttömnyi kislány már ólomkatonabábuval vívja az ősi férfiküzdelmét: a harcot, mely egyszer bizonyosan őrá is vár. A csöpp kislány babáját eteti, öltözteti, ringatja, énekével altatja: készül a nagy női hivatásra az anyaságra.

Hogyne lenne tehát érdekes, mikor a kis színpadon „igazánból” megmozdulnak előtte, beszélnek, énekelnek, a bábu! A gyermek szeret és lelke kinyílik és rátapad Piroskára, farkasra, angyalra és ördög-re és a bábukból sugározni kezd csodálatos erő, mely nemcsak a sötétet világítja be, ha a halál órája hull ránk, hanem elkísér egész életünkben . . .

Mert a bábu — — — nevel!

A szeretetről tudjuk, hogy a legjobb nevelő: észrevétlenül nővel, mint a nap melege. De legyünk őszinték és figyeljük meg: nem annyira a mi szeretetünk az, amivel hatni tudunk a gyermekekre, hanem sokkal inkább a gyermek szeretete, mellyel minket szeret! Ez ad neki kedvet, szárnyat és kitartást. Első gondunk tehát, hogy magunkat megszerettessük. Ez sokszor nem könnyű. Messze vannak a gyermekek. Külön világ. Tolmács kellene közénk.

Ime itt a bábszínház!

A gyermek egyszeriben összeharagkoszik Papri a Jancsival és Paprika Pannival meg a többi hősekkel. tapsol nekik, felszólításunkra készségesen válaszol, énekel, leomlik minden gát, egészen együtt él már hőseivel, hisz, ígér nekik, — — — a bábu mögött pedig — itt a csodálatos erő! — egymásután zúzószét az otthon és a környezet sok beég és szerencsétlen tégláit és helyébe időálló kövekből új világot építék!

Igy nevel a bábu!

Első percekben már megnyílik a gyermek.

Több előadást tartottunk már a gyermekeknek. Ovodásuktól — polgaristákig. Fölszalad a függöny—a Mesevár kapuja—és a százéves Barát elkezdte megnyitóját. Izgalommal figyeltük: jaj, nem nevetik—e ki a kis harminccentiméteres barátot?

A gyermekszemek tágranyíltak: de szép! — suttogták mindenfélől. Eszük ágábn sem volt hogy, nevensenek, hiszen itt komoly dol-

gok történnek, minden életre—halálra megy. Van annyira igaz ami itt történik, mint ami kinnt a gyöngyösi utcákon . . . És amikor a gazda megmozdult, hogy letörölje verejtékes homlokát, meglepe'ésében felkiáltott mindenki. A bábuk sugározni kezdtek, mert minden mozdulatukat minden—másról meglepetkezett égő gyermekszemek lesték. A hallgatag, szóra nem bírható gyermek nekibátorodik oda—odakiált és amikor a bábu kérdezi, fesztelenül felel: jó hogy eljöttél Paprika Jancsi és Paprika Panni. hiszen anyyi mondanivalónk és megbeszélnivalónk van!

Fölnyílik az érzélemvilág! Egy—kettőre látni, ki a gonosz és ki a jó (bábu). Ejnye, úgy látszik, hogy a gonosz győz. Ez nem lehet, Szegény hősünk nagy bajban van, hogy szenved! És megjelennek a d'ágagyöngyök: a könnyek a gyermekszemekben. Van aki sírvafakad. Nem baj, hiszen tudjuk hogy kisüt a nap és ugye milyen szép a szivárvány! . . . De az ördögre aztán egyszersmindenkorra megharagszunk. Még ha cukrot, játékot kínál is.

A bábuk mögött mi csak arra vigyázzunk, hogy minden érzelmet túlozzunk, mert az árnyalati különbséget a gyermek alig veszi észre.

De lám fordul a kocka! Hősünk talpraesett legény, nem ijed meg saját árnyékától. Tapsoljunk neki! Már megváltozott a hangulat. Biztatjuk a hőst a végső győzel meg. Akkor aztán kitör az öröm! Teljes fényel süt a nap! Szivárvány ível a gyermekek fölött nem lesz többé vizözön!

Így j tunk el célunkig: a bábszínház visszaáll a vallás szolgálatába, hiszen egykor onnan vétetett. És ezért játszunk bábszínházat mi ferencesek. Mert a szép történet, jó szó nem hangzik el hiába: átveszik a gyermekek!

—Ugye gyermekek, ti is nékem adjátok a lelketeket?—fondorkodik az ördög.

—Nem!—süvöltötték rá a gyermekek.

—De hát nem kívánom én ingyen!

—Nem adjuk!

—Adok érte pénzt!

—Nem kell!!!

—Cukrot!

—Nem kell!!!

—Játékot!

—Nem!!! Szóba sem állunk az ördöggel, mert lám a pénzsóvár ember is hogy megjárta!

Előadás után óriási a lárma, egyik is kiált, a másik is:

—Tisztelendő bácsi! Én nem adnám a lelkemet oda hatszáz pengőért sem!

—Szép. Aztán tudod—e ki adja oda lelkét az ördögnek?—kérjük kíváncsian.

—Hát aki bünt követ el!—feleli egészen természetesen. De ezt már a bábszínházban tanulta így.

Érdemesebb jónak lenni, mint rossznak! Milyen szép, mikor mértékletes valaki, nem mint a részeg Miska, aki dülöngél össze—vissza, örökké részeg, mégis mindig szomjas. Boldogságot sem ad a

pénz sem az élvezet, hanem a kicsivel is beérő, istenfélő, imádságos élet! Bármekkora baj van, annyi baj legyen, hiszen halálunk után sokkal szebb világ lesz arra, aki jó volt a földön!

De a bábszínház nemzetnevelő is! Cseh megszállt területen annak idején magyar nyelvű kisgyermek kérte édesanyját, hogy tanítsa meg csehül, mert hiába megy el a bábszínházba, nem tud mulatni többi pajtásaival, akik megértik Paprika Jancsi tréfáit. Mert érdekli a hős, még áldozatok árán is tudni akarja, mi történik vele. Legyen a bábszínház ősimagyar értékeink felszínrehozója, szép magyar nyelvünk erősítője, kivesző népdalaink visszaültetője.

Ne a jövőre készítsük folyton elő a gyermeket. Engedjük jelenüket élni! Higujuk el, az a gyermek, aki jelenének minden percét becsületesen átgyerekeskedte, az készült leglelkismeretesebben és legeredményesebben a jövőre, hogy ifjúkorát mint ifjú, férfikorát mint férfi és öregkorát mint vén bölcs tölthesse!

Hiszen szegény mai gyermekek! Ti nem ismeritek a — Mikulást, szaloncukrot és a békevilág száz örömét. Uzsonnára nem majszolhat'ok annyi lekváros kenyeret, mint mi hajdanában. Apu nincs itt-hon, már oly régen nem irt, mikor este imádkoztok érte, hogy jöjjön vissza mielőbb Oroszországból győzelmesen, anyuka mindig sír . . .

Nem mesél senki már Hófehérkéről és a hét törpéről, hanem folyton harcikocsikról, bombázásról, halottakról és sebesültekről . . .

Nyíljon szét tehát a függöny: rayyog már a nyári nap, a zúgó-fenyvesek közt patak csörgedez. Messze hegyek kéklenek. Valaki jön futva, talán Hófehérke az . . . A szünetben felcsendül az ének, harmonika, furulya. Azután Paprika Jancsi és Panni jönnek kacagva!

És a sápadt, sovány arcokon kigyúlnak az öröm rózsái. Nagyon kell az öröm, mert öröm nélkül elsenyved a gyermek lelke is!

Ez a második, amiért bábszínházat játszunk.

Hétszáz év messzeségébe fürkészek és látom, hogy a római országúton vidáman poroszkál egy barát: Juniperusz testvér.³ Süti az o. asz meleg, meg - megtörli homlokát, de lám az út szélén a réten vidáman hancúroznak a gyermekek.

Nosza közéjük tart Juniperusz testvér, a gyermekek szétrebbennek, a hinta fölbillen. A barát ráül a hintára, most látják ám a hancúrozók, hogy kár volt a futásért, hiszen hintázni jött ez a furcsa szerzetes. Lassan vissza somfordálnak és félóra múlva már kifulladásra a hintázástól körülülük a barátot, hiszen olyan csodálatosan beszél! . . .

Összesereglik a nép is, akadnak botránkozók, de legtöbben álmélkodnak és magukatérnek. Igen, mert Juniperusz testvér is azt csinálja, amit atyjától Francseszkótól tanult, aki versenyt dalolt a madarakkal, és két fadarabbal hegedült hozzá.

Vadócba rózsát oltunk, hogy szebb legyen a föld. Ez is program, ferences program! Ez a harmadik amiért bábszínházat játszunk.

Játszunk bábszínházat! Hiszen nem kell hozzá más csak szív!

Mert két fadarab — — — mindenütt akad.

Aki nem hiszi, járjon utána.

Fr. Zoltán.

A népi gondolat a főiskolánkon

Régóta várt óhajunkra adta meg a visszhangot Főtiszt. P. Dám Ince teológiai tanár, szerkesztő atyánk felhívása a népi szeminárium meghirdetésével. Kettős volt öröme a ferences nemzedékünknek, mert egyrészt így a nép lelkéből lelkedzett gondolat és eszmevilágunk diadalát látjuk megvalósulva; másrészt pedig a ma érdeklődését nem kis mértékben felfrissítő és megújító magyar mozgalomba egy láncszemként beleáll a mi ős magyar ferences történelmet folytató nemzedékünk is.

A népies lelkivilág megismerése, annak minél mélyebb kiaknázása, nemkevesebb ferences munka mint a szónoklás, lelkigondozás, iskola, misszió stb. Sőt hogy egészen jól megkülönböztessünk, azt mondhatjuk, ez lesz az alapja ezeknek. Aki ismeri a nép lelkének beállítottóságát, gondolat és érzésvilágát, aki tud számolni azokkal az erővel, melyek a nép széles rétegének lelkében mozgó erők bizonyul, az hathatósan építheti a jövő épületét s biztos, hogy nem kerget légvárakat.

Hiszen, ha nézzük annyi kudarc, torzóban maradt kezdeményezés sikertelenségének okát, kétségtelen lesz megállapításunk, hogy jól kell ismernünk azokat, akiknek művelésére vállalkoztunk. S itt is igaz a mondás: aki az eredményt akarja, eszközeiben is akarnia kell. És épen ezen a téren sajátos ferences arculata tárul elénk minden ilyen törekvésnek.

Rendünk bölcsőjétől kezdve, bibliai ihlettel, a nép széles rétegeit karolta fel munkásságával s az ő lelkük megnevesítése árán akarja a Pax et Bonum áldás-békességet sugárzó evangéliumát népszerűsíteni. A ferences léleknek tehát nem új, nem idegen ez a légkör. A több mint hét századot meghaladó tapasztalat, elmélyülés, összeforrás csak még jobban biztatja, hogy a mával is kezdet szorítson s a hagyományok bölcsességével új köntösbe öltöztesse az ígéretes jövőt.

Az egyszerű néphez szabott ferences programm Magna Chartája a szent rendalapító alapot rakó regulája. Az ő szeráfi lelke ebben adja maradék nélkül szívének-lelkének evangéliumát. Ez pedig nem egy kitételben a nép szerető felkarolását, segítségét, bizonyos fokban életmódját állítja a kisebb testvérek elé.

Maga Szent Ferenc különös kedvteléssel forgolódik a nép között. Szeráfi-tűztől égő lelke valahogy megérezte azt, amit a századok nem kevés halfogás után szintén igazolni látszanak, hogy a józan, természetes evangéliumi élet, a nép, a széles réteg körében található meg. S ez a fölfedezés tulajdonképp csak a krisztusi tanító módszer alkalmazása, mely örömhír a szegénynek s Isten országát hirdeti minden népnek.

Fiai csak az ő nyomdokaiba léptek, mikor missziózva a prédikáló és cselekvő élet kettősségével a nép lelkének mélységeibe lopják be az Élet Igéit. Ki ne gondolna itt elragadtatás-

sal a hatalmas néptömegeket mozgató nagy ferences ősökre, Pádúai Szent Antalra, Sziennai Szent Bernardinra, Portumauriziói Szent Lénárdra, Gaichi Boldog Lipótra, Kapisztrán Szent Jánosra, Marchiai Szent Jakabra, hogy csak a nagyok soraiból említsek egy párat. Ezeknek varázsa épen abban nyilvánult meg, aminek hiánya ma a lekipásztori működés kátyúját jelenti, hogy megvolt minden működésükben a népiesség. Nem rendkívüliségek előhozása vagy tetszetős alakú beállítottsága, hanem a nép lelkéhez simuló, annak gazdag hangszerén játszani tudó magatartásuk vonzotta a hatalmas tömegeket, a népet.

De örül magyar érzésvilágunk is. Mi valamennyien, kik itt e haza földjén a hélszáz évet meghaladó munkában a Barát nevet nyertük attól a néptől, melynek lelkülete, egész életmegnyilvánulása oly sokszoros sorsközösségbe fonódott a magyarországi ferences élettel, a következő időkben sem elszakadni, hanem a régi ölelést még szorosabbá fűzni törekszünk.

Ezért köszöntjük tehát dobogó lelkesedéssel, iskolánk falai közt a népi gondolkodásmód s lelkiség megismerését célzó szemináriumot, mert benne zálogát látjuk a jövő ferences elhivatottság egyik ágának, a néppel törődő, jaját-baját felkaroló ferences munkának. Minden vágvunk az, hogy a jövő arculatának megrajzolásában őseinket vegyük eszményi mintául. Ezt a képet mi éppen a népi gondolat minél jobban való kidomborításában látjuk a sebeket gyógyító, könnyeket törölő, lelkese-dést szító apostoli munkájukban.

Vagy nem a nép között terjesztette-e az ország evangéliumát a török hódoltság barátja, kiről az volt a szóbeszéd, hogy a török kardja, oda elér a barát karja is. A Kapisztránok nyomán szóló több ezerre menő ferences lélek nem a népnek törté-e meg az élet kenyerét...?

Igen, ilyen az ősök munkája. De ők nem atudományos megalapozottságú, biztos fundamentumokon nyugvó elméletek erejével álltak a nép mellé s hódítottak Krisztusnak, hanem az evangéliumi példa vonzásával gyűjtötték Krisztus aklába a juhokat.

Az idő azonban változik. Régi letűnt idők módszere frissülést kíván. Ezt hozza ebben a körben a Népiesség. Új elvek, elgondolások, feldolgozások szerint hozza a régi szellemet. Hasonló lesz így az evangéliumi emberhez, ki az óból újat hozelő. És amint teológiai tanulmányok színes legyezőjében helyet foglal a katechélika, pasztorális, szónoklat, pedagógia, úgy joggal mondhatjuk, hogy szinte keltőzött helyet érdemel itt a népiességgel foglalkozó Ethnographia Pastoralis.

Már a főntebb vázoltakból is látszik, hogy ha az új nekilendülés áramát elszalasztani nem akarjuk, meg kell ragadnunk ezt a legkedvezőbbben segédkezel nyújtó újkori tudományágot, annál is inkább, mert sajátos hivatásunk is erre felé egyengeti minden papi léleknek tájékozódását, útját.

Szinte kifejezhetetlen az az előny, mely ezekkel a kérdésekkel való foglalkozás által származik ránk. Gazdag, színes cso-

portban kínálja fel így szépségét az a terület, mely sajátosan papi «élettér» a halhatatlan lelkek világa. Így tudatossá válik bennünk az a nagy valóság, hogy hirdelnünk kell az evangéliumot — a népnek. Mert végzetes tévedésben élne az a pap, ki azt gondolná, ő csak ennek vagy annak a rétegnek lelki művelésére kapott munkateret az Úr szőlőjében. Az egész nép a maga egyszerűségével és mégis oly sokféleképen épen a szokásokban megnyilvánuló lelkiségében pedig teljesen ismeretlen területként állna előtte. A katolikus papoknak éppen egyetemesre törekvő hivatása sugallja azt, hogy legyen mindenkinek mindene, örvendőkkel örülő, sírókkal könnyező, de mindenkiben úgy működjék, mint akinek küldetése van! Ezért nem állhat meg csak az elméletek síkján. Az elgondolások nagyszerűségével karöltve kell, hogy jelentkezzék nála a tudottak szerinti élet is.

Ez a tudat kifelé is hat: megbecsülés, szeretet a néphez való közeledésben nyilvánul meg. Ezzel lesz a pap nemzetmentő, s így munkájával országépítő feladatra teszi rá a zárókövet. Hiszen eleddig minden réteg támogatásban részesült, csak éppen a népi réteget hagyták figyelmen kívül, mely pedig mégis csak az ország testét, legnagyobb többségét alkotja.

Főiskolánk ilyen népi szemináriuma is ezt tartja szem előtt, mikor különlegesen a lelkipásztor szemével néz körül a népi portákon s merít onnan lelkesedést, biztatást és szűr le eredményeket. Ennek a lelkipásztori szemszögű beállítottságnak keltős arca tűnik elénk. Első, hogy közvetítse a néphez a kirsztusi értelemben vett új eszméket. Hogy csatorna legyen nekik abban, amit mindenki áhít, de magvalósulásán kevésbé dolgozik a jobb és emberségesebb élet színvonalának emelésével. A másik pedig hogy megerősítse a biztosnak talált régi hagyományok sziklaalapját s erre húzza fel az új, hisszük minél hamarabb megvalósuló népi Európa bástyáját.

Ha ez a keltős szempont egybeválik előttünk, hisszük, hogy a sok-sok félreértés, belemagyarázás, elítélés kiigazítást követel s a maga tisztaságával üdén áll elénk halhatatlan erejében a magyar nép lelke.

A gondolat kivitelezését, csak egészen szerényen akarom idejegyezni. Heti két órában hallgatjuk Főt. P. Ince előadásait s ezt kiegészítjük gyakorlatilag azzal a gyűjtő körúttal, melyet a heti séta alkalmával végzünk környékünkön. Egyenlőre csak Gyöngyös környékének felkutatása a célunk, főként a lelkipásztori érdeklő szempontok szerint, de nem zárkozunk el semmitől sem, ami a népiség kérdésében valamiképp is szóhoz juthat. Az összegyűjtött anyaggal további terveinket még csak nagy körvonalakban látjuk, de feldolgozásukat a szemináriumi munka törzsének szántuk. Ugy gondoljuk, így adunk teljes képet s ezzel leszünk hasznára a szebb jövőnek!

Lelkesülésünkkel hisszük, Főt. Vezető atyánknak is azt a nagy örömet adjuk, ami valamennyiönknek hő óhajlása, hogy terjedjen majd munkánk által minden téren Krisztus Országáa.

Fr. Oktáv.

ÉLETÜNKBŐL...

Dec. 6. «In secundis vesperis...» látogatott be hozzánk a Mikulás bácsi. Idén nem jött leli pulttonnyal. Ugy látszik máshol inkább rászorultak ajándékára. Számunkra inkább derült hozott magával meg egy igricet. Ez utóbbi azután elzengte, amire mindenki kíváncsi volt: a két hónapos katonaság történetét. Qualis rex, talis grex. Természetesen lelkész uraink jellemzése is ráért még a tekeresekre. Családi ünnepünkön Alajos atyánkat is vendégül köszönthetlük.

Dec. 8. Hagyományos ünnepünk: díszgyűléssel. A Katolikus Kultúrház dísztermében szorongtunk mi is, de még inkább népes hallgatóságunk. Köztük láttuk rendünk barátait és ismerőseit. A P. Magiszter tanárnőki megnyitója után Halmos L.: Harci dalát énekeltük el — Semjén t. vezénylésével. «Uram megráztad földedet...» tört fel a lelkünk mélyéből. Csaba t. előadása következett: Van-e értelme a megpróbáltatásoknak? Majd Attila t. szavalt el Gyóni Géza: Csak egy éjszakára c. költeményét. A megfeszült kedélyeket Semjén testvér előadása mozgatta meg kissé: A magyar élete szenvedés. Közben a népdalbetéteket és Bartók Béla: Levél az otthoniakhoz c. kórusát Cecilia Kórusunk adta elő. Ezután szólalt meg a zenekarunk: 1. Gárdonyi: Magyar Szvit. 2. Beethoven: Allaegretto (San. Op. 27.) Ezt követőleg Isten és a történelmi sorscsapások címen Szörényi t. tartotta meg előadását. Három énekszám következett ezután: 1. Händel: Jöjj béke nyájas angyala (részlet a Makkabeus Judás oratoriumból). 2. Kodály Z.: Semmit ne bánkódjál... (3 szolamú zsoltárkórus) és 3. Mozart: Csalogány az erdőn. (Három sz. kánon.) Ft. P. Schrotty Pál Tartományfőnök Atyánk zárószavában üdvözölte vendégeinket, köszöntötte Iskolánkat. Majd a Szózat elénklésével ezévi nyilvános szereplésünk végétért. — A számokat összekötő szöveget Kornél t. mondta. Főatyánkon kívül hallgatóink között voltak még Kelemen és Elek atya is.

Dec. 9. Leoncavallo Bajazzók c. operáját ajándékozta nekünk Ákos atya. — Hanglemezen. — Köszönő szavak helyét legyen elég arra az érdeklődésre utalnom, amely a dalmű első leforgatását kísérte.

Dec. 11. Ilyen még nem volt: Leendő hitoktató testvéreink bábszínházat játszottak a sejtelmes Mesevárban. Ez is egyik eszköze lesz majd a gyermekek vallás-erkölcsi nevelésének. Bár mi is jókat neveltünk Paprika Panni bohóságain.

Dec 17. O Sapientia! Nevelj rá bennünket az igazi, mély, krisztusi életbölcösségre — kérte mindnyájunk nevében a jó Istent P. Mihály hagyományos ebédlői szentbeszédében.

Dec. 18. Ha valakitől sok lelket kapunk, le kell e, kell azt meghálálnunk is. Oszéb Atyától ezt kaptuk. S ma, nevenapján lelkünkben kívánunk neki hosszú áldásteljes életet.

Dec. 24. Éjjel. — Szentéj! S mégis ragyogó éjjel. Hogyne! Hiszen Ő látta meg csaknem kétezer év előtt először a fényt, aki teremtette a fényt. A karácsonyi öröm átélése talán a legmelegebb boldogság a földön. Ezt akarták elénk varázsolni Betlehemes testvéreink és zenészeink, akik az Erdélyi betlehemes játékot adták elő. Farkas F. zenéjével. Hangulatos, kedves est volt. A benső örömet csak fokozta Főatyánk Szentírás. Ince

atyánk (Lantos Kiss A.: Mi inasok; és Sárhelyi — P. Szedő D.: Eneklő barát) és Magiszter atyánk több kedves ajándéka. A művészi kivitelű bellehemet ezúton is köszönjük Tartományfőnök atyánknak.

Dec. 31. Szilveszter-est. A jelmondatos szentképeket kiosztjuk. Nagyon sok találó van köztük. A zenekar köszöntötte ezután Odiló atyánkat, nevenapja alkalmából. Rangidős testvérünk azután pár keresetlen szóval köszönte meg Házfőnök atyánk ezévi sok-sok gondoskodását.

Jan. 1. Újesztendő. Új tervek, új remények! Többnek talán a primiciás álom megvalósulását hozta el magával.

Jan. 2. Ismét zenekarunk köszöntötte Marcellin lektor atyánkat, aki pár kedves szóval viszonzta szeretetünk megnyilvánulását. — Egyben papok szombatja van ma. Imádságos szeretettel gondolunk első testvér-szemináriumunkra. Így teremdjük meg a legfontosabbat, a kegyelmi egységet.

Jan. 7. Vizsgálunk. A hirdető táblán a következő sorrendet találjuk: V. évesek: Szentírás, catechesis. IV. é.: Dogmatica specialis és szónoklatlan. III. é.: Dogmatica specialis és szónoklatlan. II. és I. é.: psychologia és biologia. Jan. 14-15. V. é.: moralis. IV. é.: Szentírás, egyházjog. III. é.: szentírás, De principiis. II. és I.: theodicea és sociologia. Jan. 21-22. V. é.: dogmatica specialis és egyházjog. IV. é.: moralis. III. é.: egyháztörténelem és patrologia. II. és I. é.: filozófiatörténet és cosmologia.

Jan. 19. P. László Ákos dr. lektor atyánk az új psychotherapiáról tartott előadást. A katolikus ésszel és kézzel kifejtett kérdésért és a sok gyakorlati tanácsért Iskolánk nevében mondunk köszönetet.

Jan. 20. P. Mihály, aki már ott állt a lelkipásztori élet kapujában, először hazament, hogy búcsút vegyen attól, aki számára a legkedvesebb volt: Édesanyjától. — Ünnepeyes gyászmisét pár nappal később mondottunk el érte a kápolnánkban. Jesu Domine, dona ei requiem.

Jan. 25. A kispáterek utolsó vizsgájukat teszik ma: dogmatikából, szentírásból és jogból, közülük hárman morálisból is (a Bácskából vissza tértek.) Közvetlenül utána pedig Ft. Monostory Adorján prépost úr elnökléssel a jurisdictio vizsgát ejtették meg, amelyen Magiszter atyán kívül P. Zsigmond és P. Lucius is jelen voltak. Nagy dolgok... de ugyanilyen siker is.

Jan. 27. Ismét vizsgák vannak. De most a többiekén a sor. Mindenkinél felelnie kell: mindenki ordinálva lesz. Az érdekes feleleteket az elnöklő Prépost úr, Magiszter atyánk és Zsigmond atyánk hallgatták végig — Ma délben indulnak meg a vakációs félévi szentbeszédék.

Febr. 2. A Gyöngyösi Főegyházi Énekkar hatvan éves jubiláris ünnepén mi is fölléptünk. Az egyszerű barátuha észrevehető rokonszenvelet vállalt ki, mikor megjelent a színpadon. Műsorszámaink: 1. Alleluja — gregorián korális. 2. Bárdos: Cecilia himnusz és 3. Mozart: Erdő mélyén. — A Magyar Dalos Szövetség kiküldötte különös szívéllyességgel gratulált karmesterünknek. — Este búcsúztatjuk kisatyánkat.

Febr. 3. Kinyillik a fészek. Tíz fiatal atya röppen ki belőle: P. Mihály, Máriagyüdre, P. Gergely és Regalát Kassára, P. Vid és Gábor Szolnokra, P. Ferenc Ujvidékre, P. Péter Bajára, P. Gottfried és Oszkár Kecskemétre, P. János pedig a Magyar Szentföldre. A papi szívek királya: Jézus kísérje őket.

Febr. 4-7. Lelkigyakorlat. P. Magiszter veti föl előttünk a kérdést: életünk vonatja milyen távolságban jár most a céltól, Istenünktől?

Febr. 6. Este Főatyánk beszélt hozzánk tartományunk multjáról és új rendházaink helyzetéről. Köszönjük közvetlen szavait.

Febr. 7. P. Uzdóczy Zadrawecz István kegyelmes püspök atyánk jött le hozzánk mára, hogy közvetítse számunkra a Szentlélek Úristen kegyelmét. Tizenegy testvérünk jegyezte el magát a lélek átadásában Jézussal: Fr. Valér, Fr. Jakab, Fr. Csaba, Fr. Semjén, fr. Gellért, fr. Ignác, fr. Béda, fr. Oktáv, fr. Juszlusz, fr. Illés, és fr. Athanáz. — Már előzőleg azonban tizenhármat a felsőbb két kisebb rendet, hatan pedig a két alsóbb rendet kapták fel. Elsős testvérünk hajkoronát kapott. Lelkes beszédében Püspök Atyánk az elkövetkezendő nehéz időkre hívta fel az új diakonusok figyelmét. — A kegyelmes nap estéjén szerepeltünk a honvédek hozzátartozóinak javára rendezett kívánság-hangversenyen: 1. Kodály: Semmit ne bánkódjál; és 2. «Uram, mérlegre ne tedd» — szavalókórus. Mindkét számunk a még mindig vakoskodó és éppen ezért szenvedő magyarság nagy fölkiáltása volt.

Febr. 8. Ismét a tantermek lakói leszünk — egy félévén keresztül.

Febr. 13. Népiség. A nép körében élünk és mégsem ismerjük eléggé magyar népünket. Ince atyánk vállalta, hogy hetenkint külön szeminaryiumi órákon ismertet meg bennünket ezzel a nagy, ma olyannyira előtérbe került kérdéssel.

Febr. 20. Nemcsak a gyöngyösi rendház, hanem egész tartományunk ünnepe, Házfőnök atyánk névnapját üljük. «Amennyi fűszál van szép magyar határon, Jó Atyánk fejére annyi áldás szálljon!» Ezzel a gondolattal indult meg díszgyűlésünk. A furulyások köszöntője után (Kodály Z.: Serkenj fel...) Gamauf H.: Üdvözlő ének-ét s Halmos: «Most érkezünk» — köszöntőjét daloltuk el, majd rangidős testvérünk köszöntötte az ünnepeket. Utána Főatyánk állította a megjelent vendégek elé legkedvesebb gondolatát: a gyöngyösi gondolatot. «Szellemi csalákkal vívni csak egyesült erővel és szellemi felkészültséggel lehet» — mondotta. A vendégek sorában láttuk P. Rafaelt, P. Xavért, P. Amandot, P. Pongrácot, P. Szalézt, P. Kapisztránt, P. Rajmundot, P. Szalvator, P. Fidélt, P. Mariant, P. Otokárt, P. Feliciánt, P. Eleket, és P. Alajost. Friderici: Ladiloma után Kornél t. vidám köszöntője következett. Utolsó két műsor-számunk: Károw: Tik-tak (3. sz. kánon) és a Kitrákotty-mese, népdal. — Szép, hosszú élettel áldja meg az Ég Házfőnök Atyánkat!

Márc. 4. Ismét névnap. Mégsem válik köszöntésünk mindennapiassá. Mert ismét mást köszöntünk és ismét mást köszönünk. Köszönjük Lucius atyánknak nagy alaposságát és közvetlenségét. Szívünkből kívánjuk: Éltesse az Isten!

Márc. 5. Elsőpéntek. A lélekbenzés napja. Elmélkedünk: tökéletes harmóniát teremteni egyéni és közösségi életünkben egyaránt — az önmegtartóztatás szellemében.

Fr. Kornél krónikás!

T A B T A L O M :

Gyulai Illés: Omnia ad maius pietatis incrementum	1
Szántó Konrád: Krisztus személyes egységének formai okai	7
Szentkúti Szörény: Isten és a történelmi megpróbáltatások	12
Kócán Attila: Tükörben (vers). — — — — —	17
Kubán Nesztor: Egy porszem története. — — — —	18
Susányi Semjén: «A magyar élete szenvedés». — — —	19
Marosszéki Zoltán: Bábszínházat játszunk. — — — —	23
Oláh Oktáv: A népi gondolat főiskolánkon. — — — —	27
Kiss Kornél Életünkben. — — — — —	30

Összegyűlt íróasztalán a munka?
Sok az írivalója?
Könnyítse munkáját és vegyen
modern hordozható vagy írodai írógépet!
Előnyös feltételekkel! Megbízható cég!
Kérjen ajánlatot:
Vajda Zoltán József
írógép és számológép kereskedő cégtől.
Kispest, Klapka-u. 3/a. Tel.: 142-103
Használt gépét magas áron cserélem be!

Felelős kiadó: Hittudományi Főiskola Gyöngyös.

Kapisztrán-Nyomda, Vác.

Felelős üzemvezető: Farkas Károly.